

Hammarö kommun om betänkandet; Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle (SOU 2019:4)

Remissvar

Utredningens förslag

10.2: Benämningen studie- och yrkesvägledare ska ändras

Att ändra från studie- och yrkesvägledare till karriärrådgivare anser vi inte vara av avgörande betydelse men vi har heller inget emot förslaget till ändring.

10.3: Elevernas tillgång till karriärvägledning ska tydliggöras och stärkas

Hammarö kommun står helt bakom den intentionen att tillgången till karriärrådgivare ska stärkas redan från lågstadiet i grundskolan. Det är bra ur en mängd perspektiv bl a likvärdighet, samhällsekonomiskt och individuella värden.

Det är också viktigt att om en positiv utveckling och lärandeprocess ska ske så bygger det på att det skapas relationer mellan lärare och elev. Om de värden som utredningen vill skapa med dessa förslag ska bli verklighet tror vi att beräkningen som är gjord och som bygger på ett samtal på antingen 30 minuter eller 60 minuter är för snålt tilltagen för att nå förändringar och skapa möjligheter till förstärkning av karriärrådgivare. Ett sådant här förslag bör det satsas rejält med resurser på för att få tillstånd en ändring i enlighet med förslagets inriktning.

Nyanländas behov av att förstå det svenska skolsystemet, förstå sin egen process i den och få en chans att följa upp den sker inte vid upprepade kontakter med karriärrådgivare. Studie- och yrkesvägledarna och lärarna idag vittnar om att det krävs kontinuerlig individuell kontakt för att kunna stödja dem ordentligt.

10.4: Karriärvägledarens uppgifter ska tydliggöras

Detta är grundläggande för att det ska ske en utveckling. Vi bifaller förslaget och bedömningen som är gjord.

10.5: Karriärvägledningen i utbildningen ska stärkas

10.5.1 Framtidsval ska införas i grundskolan och motsvarande skolformer

Viktigt att karriärrådgivaren ska genomföra Framtidsval. Dock behöver det förtydligas hur kopplingen är mellan Framtidsval och den generella karriärvägledning som både lärare och karriärvägledare ska ta ansvar för på olika sätt. Detta för att karriärrådgivaren och lärarna bör stärka sitt samarbete för att kunna ta ansvar för elevernas val av utbildning och karriärer.

10.5.2 Garanterad tid för framtidsval

Det är positivt om Framtidsval ges tid i den garanterade timplanen.

Vi anser att det undersökta alternativet (... ett tredje alternativ, s 299) om att ta tid från fler ämnen till detta inslag i undervisningen bör få företräde istället för att ta tid från elevens val. Om man gör det till ett inslag i fler ämnen och med den tydligheten att det ska genomföras 80 timmar totalt utöver övrig karriärrådgivning enskilt och i grupp under högstadiet så medför det att lärare måste arbeta tillsammans med karriärrådgivaren. Om karriärrådgivaren har ett tydligare uppdrag, resurserna är dimensionerade rätt så kommer det bli ett arbetsområde som också blir tydligare i skolornas årsplaneringar.

Eftersom denna intention, att det är alla lärares ansvar att ta med detta i sin undervisning, funnits sedan länge i styrdokumentet, men som utredaren påvisar, inte medfört fler lärares involvering så tror vi att ett införande av Framtidsvalet på detta sätt kommer innebära en positiv utveckling för ämnesområdet.

Risken med att förlägga det på elevens valtid är att det enkom blir karriärrådgivarens ansvar. Dock är det ändå att föredra att det genomförs så om inte vårt förslag ovan blir första alternativ.

10.5.3 Uppgifter om elevens deltagande i framtidsval ska dokumenteras i betygsdokumenten

Elevens frånvaro ska redan idag dokumenteras i betygsdokumenten förutom i slutbetyget från grundskolan. Vi anser det är tillräckligt. Det finns starka lagkrav för hur skolan ska hantera problematisk frånvaro och varje elevs rätt till utbildning.

10.5.4 Stärkt karriärvägledningsperspektiv i grundskolan och motsvarande skolformer

Precis som förslaget i 10.7 så är detta uppdrag till Skolverket väldigt viktigt för att kunna införa förändringarna.

10.5.5 Stärkt karriärvägledningsperspektiv i utbildningen på gymnasial nivå

Hammarö kommun tycker det är ett bra förslag.

10.7 Uppdrag till Skolverket om översyn av läroplanerna

Det uppdraget är nyckeln för att kunna implementera utredningens huvudförslag.

10.8 Huvudmannen ska ha en plan för karriärvägledning

Utredningens förslag bifaller vi med vissa tvekan men utifrån skrivningarna i bedömningen av förslaget där det beskrivs att det bör ske inom huvudmannens systematiska kvalitetsarbete, som är en bra intention, så tycker vi att det ska betonas mer och att det med det inte ska upprättas en särskild plan.

10.9 Ändring av Arbetsförmedlingens instruktion

Mycket viktigt förslag från utredningen. Detta kan dock förtydligas vad det gäller ungdomar/unga vuxna i åldrarna 15 – 29 år i arbetet med direktiven från delegationen för unga och nyanlända i arbete (DUA).

Det är redan idag väldigt svårt att hitta fungerande samarbetsformer med arbetsförmedlingen så det är bättre att fördjupa de direktiv som redan finns idag med detta perspektiv tydligare beskrivet där också kommunernas arbetsmarknadsenheter eller motsvarande samt biståndsbedömare kan involveras tydligare. Sammantaget kan karriärrådgivare, arbetsmarknadsenhet, individomsorg och arbetsförmedlingen arbeta med ett helhetsperspektiv dels för unga som har svårt att fullfölja utbildning eller etablera sig dels för de som har behov av allmän vägledning på vuxennivå.

10.11 Kompetensutvecklande insatser samt stärkt karriärvägledningsperspektiv i högskolornas examensbeskrivningar för lärarutbildningarna

Som utredaren är inne på så kan ett förtydligande av detta arbete innebära att göra denna funktion/läroroll mer attraktiv. Om arbetet med generell och individuell karriärrådgivning parallellt i både lärarutbildningarnas examensbeskrivningar och en mer framskjutande roll i skolornas arbete och i det systematiska kvalitetsarbetet så kommer det på sikt leda till att fler väljer denna inriktning i sitt yrkesval.

10.12 Fler möjligheter att utbilda sig till karriärvägledare och en översyn av grundutbildningen

Rent generellt måste det dock vidtas stora insatser för att klara kompetensförsörjningen då det som bekant finns fler ämneskompetenser som det är stor brist på nu och där prognosen ser dystert ut framöver. För att först och främst skapa motivation och intresse till att utbilda sig eller vidareutbilda sig till karriärrådgivare måste helheten beaktas. Så länge som det inte tillförs fler behöriga lärare i systemet i stort så kommer belastningen öka på alla rent generellt och rent specifikt även på befintliga studie- och yrkesvägledare. Det bör därför göras en mer långsiktig och strategisk plan för införandet där det görs en utzoomning så att planen inte bara handlar om detta specifika område utan kompetensförsörjningen i stort. En stor anledning till att alla lärares inte tar ansvar att arbeta mer aktivt med yrkesval/yrkeskunskap och dylikt är inte bara en kompetens- eller förståelsefråga utan en arbetsbelastningsfråga. På samma sätt som att det är mycket stoff i ämnet samhällskunskap, som är något utredaren kommit fram till och är en av anledningarna till att Framtidsval inte föreslås läggas inom det ämnet, så är det likadant i skolans övriga ämnen. Det är så lärarna upplever det! Därför måste det skapas förutsättningar att tillskapa mer karriärrådgivare som kan avlasta lärare med planering och det måste skapas förutsättningar av skolledarna att ge detta arbete det utrymme det kräver för att både lärare och karriärrådgivare ska kunna utveckla arbetet tillsammans utifrån utredarens intentioner. När så sker så kommer också intresset öka för att utbilda sig till karriärrådgivare.

Ett annat sätt är att både höja kvalitén och förbättra attraktiviteten är att skapa hållbara team som arbetar för eleverna och kommuninvånarna. I grundskolan bör studie- och karriärrådgivaren skrivas in i skollagen som en del av elevhälsoarbetet. I gymnasie- och vuxenutbildningen bör studie- och yrkesvägledare kunna arbeta med gymnasieskolornas elevhälso-team och vara involverade på ett tydligt sätt i kommunens strategier för det kommunala aktivitetsansvaret och kommuners arbetsmarknadsenheter (med arbeidskonsulenter, ungdomskonsulenter och dylika kompetenser) samt med arbetsförmedlare och handläggare på försäkringskassan.

10.13 Uppdrag till skolverket om digitala väglednings verktyg

Bra förslag som också är kostnadseffektivt.

Konsekvenser för utredningens förslag

12.8. Kostnader för kommunerna

Beräkningarna tar inte hänsyn till det behov och den omfattning som karriärrådgivarna behöver arbeta både på individuell-, grupp och verksamhetsnivå. Tidsåtgången behöver beräknas utifrån minst den tredubbla tiden som schablon. Socioekonomiska faktorer bör tas med i beräkningen av kompensationen till kommunerna.

Beräkningen för de äldre ungdomarna bör också tas till ytterligare och där ska det tas in att hemkommunerna ska kunna komplettera utifrån sitt ansvar, gymnasieskolornas karriärrådgivare för att säkerställa övergången mellan gymnasiet och etablering eller vidare studier.

Utredningen menar att en satsning på karriärrådgivning minskar kommunernas kostnad för bl a utifrån att felvalen blir färre och att det blir färre ungdomar som varken arbetar eller studerar i en förlängning. Kommunerna måste få kostnadstäckning fullt ut då det investeringsperspektiv som utredningen pekar på och som bygger på Ingvar Nilssons beräkningar och perspektiv inte är självklara att implementera i kommunernas styrsystem. Detta visar inte minst exempelvis Tillitsdelegationens rapport.

För Hammarö kommun och bildningsnämnden

David Larsson

Bitr. förvaltningschef bildningsförvaltningen

david.larsson@hammaro.se